

Miljø- og Fødevareministeriet
Departementet

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

Den 13. november 2018
Sagsnummer: 2018-320

./ Vedlagt fremsendes til udvalgets orientering grundnotat om Kommissionens meddelelse "En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng".

Med venlig hilsen

Jesper Wulff Pedersen

Den 8. november 2018
MFVM 689

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om Kommissionens meddelelse ”En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng”

KOM(2018)673

Resumé

Kommissionen har fremlagt en meddelelse, der indeholder en revideret bioøkonomistrategi med titlen "En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng". Strategien indeholder 14 konkrete initiativer, som Kommissionen i samarbejde med medlemsstaterne vil følge op på i de kommende år. Danmark har været involveret i udviklingen af bioøkonomi i europæisk regi. Med en stor og effektiv fødevaresektor har Danmark interesse i, at EU fastholder fokus på bioøkonomi, og at bioøkonomi kobles tæt til klima, energipolitikken, den fælles landbrugspolitik og dagsordenen for cirkulær økonomi.

Baggrund

Kommissionen har den 11. oktober 2018 fremlagt en meddelelse, som indeholder revideret bioøkonomistrategi ved navn "En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng". Meddelelsen er modtaget fra rådssekretariatet i en dansk sprogudgave den 17. oktober 2018.

Meddelelsen er en opdatering af den eksisterende strategi om bioøkonomi fra 2012.

Formål og indhold

Bioøkonomi er en dagsorden, hvor bæredygtig udnyttelse af biologiske ressourcer skaber grundlag for klima- og miljøvenlige alternativer til produkter og services, der normalt produceres af fossile ressourcer. Bioraffinering er forarbejdning af biomasse fra land, skov, hav, fødevareindustri og husholdninger, så den kan anvendes til forskellige produkter.

Kommissionen har 11. oktober 2018 fremlagt en opdatering af den eksisterende strategi om bioøkonomi, der blev vedtaget under det danske EU-formandskab i 2012. Strategien blev præsenteret den 22. oktober 2018 på en stor konference i Bruxelles med deltagelse af både forskningskommisæren og landbrugskommisæren.

Processen omkring den nye bioøkonomistrategi blev påbegyndt i 2016 og har involveret en ekspertevaluering af den eksisterende strategi i 2017, en offentlig høring i 2018, samt drøftelser på ekspertniveau

i rådsarbejdsgruppen for forskning. På rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 19. februar 2018 blev landbrugssektorens rolle i forhold til revisionen af bioøkonomistrategien drøftet.

I meddelelsen understreges, at det kræver en fælles indsats fra de offentlige myndigheder og industrien at skabe en bæredygtig cirkulær bioøkonomi. Kommissionen vil i 2019 lancere 14 konkrete initiativer, som skal være retningsgivende for den fælles indsats. De 14 initiativer er opdelt i 3 hovedområder:

Det første hovedområde indeholder en styrkelse af de biobaserede sektorer, der skal frigøre bioøkonomiens potentiale til at modernisere den europæiske økonomi og industri og skabe langvarig og bæredygtig velstand. Derfor vil Kommissionen oprette en tematisk investeringsplatform for cirkulær bioøkonomi på 100 mio. €, som skal bringe biobaseret innovation tættere på markedet og mindske risikoen ved private investeringer i bæredygtige løsninger. Endvidere ønsker Kommissionen at understøtte udviklingen af nye bæredygtige bioraffinaderier i Europa.

Det andet hovedområde indeholder et fokus på hurtigt at udbrede bioøkonomien til hele Europa. Baggrunden herfor er, at medlemsstater og regionerne i navnlig Central- og Østeuropa har et stort underudnyttet biomasse- og affaldspotentiale. Derfor vil Kommissionen udvikle en strategisk udbredelsesdagsorden for bæredygtige fødevarer- og landbrugssystemer, skovbrug og biobaserede produkter og oprette en politisk støttefacilitet for bioøkonomien for EU-lande inden for rammerne af Horizon 2020 med henblik på at tilrettelægge nationale og regionale bioøkonomidagsordener. Der skal endvidere iværksættes pilotprojekter om udvikling af bioøkonomien inden for eksempelvis affaldshåndtering eller CO²-venligt landbrug.

Det tredje hovedområde drejer sig om at værne om økosystemet og skabe øget viden om økosystemets begrænsninger for bioøkonomien. Økosystemet er udsat for alvorlige trusler og udfordringer såsom en stigende befolkning, klimaændringer og forringelse af jordkvalitet. Derfor vil Kommissionen gennemføre et overvågningssystem for hele EU, der skal følge fremskridtene i retning af en bæredygtig og cirkulær bioøkonomi. Derudover vil Kommissionen udvide grundlaget for forståelse af specifikke områder inden for bioøkonomien gennem indsamling af data og ved at give bedre adgang til data gennem Videnscentret for Bioøkonomi. Sidst ønsker Kommissionen at yde vejledning om at fremme god praksis for udnyttelse af bioøkonomien på et bæredygtigt grundlag og indenfor økosystemets begrænsninger.

Bioøkonomi vedrører alle sektorer og systemer, som udnytter biologiske ressourcer. Det er en af EU's største og vigtigste sektorer, som spænder over landbrug, skovbrug, fiskeri, fødevarer, bioenergi og biobaserede produkter, og den tegner sig for en årlig omsætning på ca. 2.000 mia. € og beskæftiger omkring 18 millioner mennesker, eller hver tiende af EU's samlede arbejdsstyrke. Det er også et centralt område, når det kommer til at fremme vækst i land- og kystområderne. EU yder allerede finansiering til forskning, demonstration og udbredelse af bæredygtige, inklusive og biobaserede løsninger, herunder en tildeling på 3,85 mia. € under det nuværende Horizon 2020. For 2021-2027 har Kommissionen foreslået at afsætte 10 mia. € under Horizon Europe til fødevarer og naturressourcer, herunder bioøkonomi.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om Kommissionens meddelelse.

Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen.

Konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, administrative, statsfinansielle eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Høring

Sagen har været i høring i § 2-udvalget (landbrug), EU-Miljøspecialudvalget og i Det Rådgivende Fødevarerudvalgs EU-underudvalg.

Landbrug & Fødevarer er positive og bakker op om Kommissionens meddelelse om ”En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng”. Danmark har ifølge Landbrug & Fødevarer en stor og effektiv fødevareresektor, og Landbrug & Fødevarer mener derfor, at Danmark har en stor interesse i, at EU fastholder fokus på bioøkonomi. Dette understøttes af Ellen MacArthur Foundation studie, der viser, at der er potentiale til at forøge det danske bruttonationalprodukt med op til 1,4 % og skabe 11.000 jobs i 2035.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at der bygges videre på den danske fødevarerkluynges unikke styrkeposition. Fødevarerkluyngen har igennem en årrække udviklet effektive løsninger til recirkulering og fuld udnyttelse af ressourcerne. Landbrug & Fødevarer ønsker, at dagsordenen understøttes i EU, men også sikrer, at de danske styrkepositioner og erfaring afspejles i den videre udvikling af bioøkonomien i EU.

Landbrug & Fødevarer støtter derfor Kommissionens meddelelse om en bæredygtig europæisk bioøkonomi og anmoder om, at der i det fremadrettede arbejde med de kommende initiativer er en tæt dialog med fødevarerhvervet.

Det er vigtigt for Landbrug & Fødevarer, at EU's strategi understøtter opfyldelse af FN's verdensmål, som også stiller skarpt på forbruget af naturressourcerne mm. Den cirkulære bioøkonomi er et omdrejningspunkt for en langsigtet og bæredygtig udvikling. Landbrug & Fødevarer har peget på 8 indsatsområder, som ifølge Landbrug & Fødevarer er centrale for udvikling af den cirkulære bioøkonomi, jf Landbrug & Fødevarer's publikation ”Cirkulær Bioøkonomi i den Danske Fødevarerkluyng”. Landbrug & Fødevarer foreslår, at der i de videre drøftelser med EU inddrages disse forslag.

I forhold til styrkelsen af de biobaserede sektorer, er det ifølge Landbrug & Fødevarer væsentligt at have fokus på forretningsmodeller, som kan bringe den biobaserede innovation, teknologi mm. i hele værdikæden tættere på markedet og skabe forretningsmuligheder. Det er eksempelvis relevant at have fokus på biobaserede materialer som plast mv., ligesom bioraffinering er et centralt omdrejningspunkt. Tillige bør der ifølge Landbrug & Fødevarer skabes synlighed og ensartet dokumentation, som markedet og forbrugere kan forholde sig til – her kan nævnes PEF. Det er afgørende, at de temaer, som lægges til grund for investeringsplatformen, er attraktive i dansk sammenhæng.

I forhold til fokus på at udbrede bioøkonomien til hele Europa anerkender Landbrug & Fødevarer, at Kommissionen vil udbrede en strategisk udbredelsesdagsorden for europæiske fødevarer- og landbrugssystemer, men understreger, at der fortsat er brug for forskning og udvikling mhp at støtte videreudvikling af Danmarks styrkepositioner, hvor Landbrug & Fødevarer allerede har mange gode løsninger særligt i forbindelse med at udnytte for eksempel rest- og sidestrømme til højværdiprodukter. Landbrug & Fødevarer ser bl.a. også gerne en styrket indsats for recirkulering af næringsstoffer uden at kompromittere fødevarerens sikkerhed og med fokus på at undgå uønskede stoffer, herunder mikroplast mv.. EU bør ifølge Landbrug & Fødevarer fortsat fokusere på implementering af allerede eksisterende EU regulering, og tilpasse den til at kunne understøtte den cirkulære bioøkonomi.

I forhold til at værne om økosystemet og skabe øget viden om økosystemets begrænsninger for bioøkonomien finder Landbrug & Fødevarer, at åbenhed om viden og data er vigtigt, men er forbeholdne i forhold til at etablere nye komplicerede og bureaukratiske overvågningssystemer. Landbrug & Fødevarer opfordrer derfor til, at der tages udgangspunkt i allerede eksisterende eller vedtagne data og overvågningsprogrammer, indikatorer mm., og at arbejdet i øvrigt sker i tæt koordination med arbejdet med bæredygtighedsmålenes indikatorer og målopfyldelse.

Dansk Industri bemærker, at indsatsen for at fremme cirkulær økonomi og bioøkonomi er højt prioriteret for Dansk Industri, og at organisationen noterer med stor tilfredshed, at EU-Kommissionen igen med revisionen af bioøkonomistrategien er aktiv på denne dagsorden, og at den danske regering bakker op.

Dansk Industri mener, at der er et potentiale for bioøkonomien på fødevarerområdet, ikke mindst i lyset af de seneste anbefalinger fra Det Nationale Bioøkonomipanel om nye bæredygtige proteiner. Ud over fødevarer vil Dansk Industri imidlertid også fremhæve vigtigheden af bioenergi. Bæredygtig udnyttelse af biologiske ressourcer såsom træpiller, træflis, halm og affald kan ifølge Dansk Industri bidrage til at erstatte fossilbaseret energiproduktion med mere klima- og miljøvenlige alternativer baseret på biomasse, biogas og biobrændstoffer. Dansk Industri opfordrer til at tænke bioøkonomi bredt, således at der tages højde for eksempelvis bioenergi og biobaserede produkter.

Afslutningsvis skal DI understrege sin tilslutning til den overordnede cirkulære tilgang om at tilskynde til kaskadeanvendelse af ressourcer, der har flere genbrugs- og genanvendelseskredsløb – det gælder naturligvis også de fornyelige ressourcer i bioøkonomien.

Dansk Erhverv bemærker, at fokus på hovedområderne 1 og 2 bør indtænkes i Det Nationale Bioøkonomipanel, der undersøger danske potentialer. Dansk Erhverv foreslår, at panelet indtænker denne meddelelse i deres arbejde, så der sker en sammenkobling mellem danske og EU-initiativer. Dansk Erhverv ser positivt på, at der i meddelelsen sættes fokus på bekymringen om bioressourcer som knap ressource og den udfordring for biodiversiteten, som det kan medføre. Af meddelelsen fremstår det som om, at EU kun vil se på udfordringer for EU-biodiversitet, og at bioressourcer kan presse naturen i EU. Skal der arbejdes aktivt og på langt sigt med SDG15 skal EU ifølge Dansk Erhverv også have for øje, hvordan EU-virksomheder presser biodiversitet i et globalt perspektiv.

Dansk Miljøteknologi støtter Kommissionens meddelelse som en opfølgning og konkretisering af EU's strategi for bioøkonomi. Dansk Miljøteknologi anerkender betydningen af de primære erhverv, som leverandører af biomasse, men ønsker fokus på de sekundære erhverv, idet der findes adskillige danske miljøteknologiske virksomheder med store interesser i forarbejdning, omdannelse og produktion af biomasse. Derudover ønsker Dansk Miljøteknologi fokus på de beskæftigelsesmæssige muligheder, der ligger i udviklingen af bioøkonomien også i Danmark.

Tiltag 1.5 i meddelelsen om nye bæredygtige bioraffinaderier er ifølge Dansk Miljøteknologi særligt vigtigt for Danmark, der endnu ikke har bioraffineringsanlæg til kaskadeudnyttelse af biomasse. Dansk Miljøteknologi ser gerne, at der rettes en særlig opmærksomhed på dette tiltag og på de danske muligheder for at blive en del af den kommende bioraffineringsinfrastruktur i Europa.

3F understreger, at når der er tale om bæredygtig bioøkonomi, at det er vigtigt at fastholde, at det omfatter både miljø, økonomi og sociale foranstaltninger.

Dansk Korn og Foder støtter fokus i Kommissionens meddelelse på styrkelsen af de biobaserede sektorer, herigennem ved at styrke forskning og investering i innovation inden for området. Dansk Korn og

Foder bemærker, at det er nødvendigt at afsætte midler til videre forskning og innovation indenfor biomasseproduktion på marken og videre i forarbejdningsledene med særligt fokus på anvendelse af sidestrømme fra denne produktion, jf anbefalingerne fra Det Nationale Bioøkonomipanel. Et eksempel kan være oprensning af græsprotein til foder som ifølge Dansk Korn og Foder mangler yderligere udvikling og optimering af udnyttelsesgraden af de tilhørende sidestrømme. Dansk Korn og Foder anser planteforædling og udvikling af nye biomasseafgrøder som nødvendige for at skabe et tilstrækkeligt ressourcegrundlag for den biomassebaserede økonomi, hvorved afsætning af midler til forskning indenfor dette område er meget vigtigt.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er endnu ikke kendskab til andre medlemsstaters holdninger.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter den reviderede EU's bioøkonomistrategi. Regeringen støtter Kommissionens meddelelse, som på mange områder falder fint i tråd med regeringens strategi for cirkulær økonomi, der blev offentliggjort i september 2018, regeringens klima- og luftudspil fra oktober 2018 og energiaftalen fra juni 2018. Meddelelsen understøtter ligeledes den generelle udvikling, som bioøkonomien i Danmark er inde i og matcher de styrkepositioner, som Danmark ønsker at videreudvikle i fremtiden, så det også kan bidrage til en værditilvækst i både primærerhvervet og forarbejdningssektorer. Med en stor og effektiv fødevarer sektor har Danmark interesse i, at EU fastholder fokus på bioøkonomi, og at bioøkonomi kobles tæt til klima, energi, den fælles landbrugspolitik og dagsordenen for cirkulær økonomi, som også bidrager til en værditilvækst i primærerhvervet, der samtidig bidrager til at reducere udledningerne af drivhusgasser. Regeringen vil i den videre proces lægge vægt på udvikling af bioøkonomi på et bæredygtigt grundlag, herunder gode muligheder for forskning og udvikling, for udbredelsen af bioraffineringsanlæg og udvikling af bioøkonomiske forretningsmodeller.

Regeringen lægger vægt på, at meddelelsen om bioøkonomistrategien, herunder finansieringen gennem Horizon Europe, ikke foregriber forhandlingerne om den kommende finansielle ramme (MFF), idet regeringens hovedprioritet for MFF-forhandlingerne er at realisere et samlet udgiftsniveau svarende til 1,00 % af EU's BNI.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.